

Kryteria oceniania z języka polskiego

1. Cele szczegółowe oceniania

- a) pobudzanie uczniów do systematycznej pracy i rozwoju , wspieranie motywacji,
- b) wskazanie kierunku dalszej pracy poprzez zwracanie uwagi na sukcesy i niepowodzenia w czterech podstawowych obszarach: sprawdziany, kontrola bieżąca, **dyktanda**, praca na lekcji, praca domowa i dodatkowa,
- c) rozwijanie poczucia odpowiedzialności ucznia za osobiste postępy w zakresie języka polskiego,
- d) wdrażanie ucznia do samooceny i umiejętności planowania własnej nauki,
- e) dostarczanie rodzicom bieżącej informacji o osiągnięciach ich dzieci w następujących formach: poprzez wpisanie ocen do dziennika elektronicznego(internetowego), podczas spotkań indywidualnych, telefonicznie, listownie.

2. Zasady oceniania

1. Ocenianie odbywa się w następujących obszarach:

- a) sprawdziany wiadomości i umiejętności po każdym zrealizowanym dziale, sprawdziany związane z mierzaniem jakości pracy szkoły z większych partii materiału, testy i egzaminy próbne gimnazjalne (nauczyciel zapowiada sprawdzian z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem, podając jednocześnie wymagany zakres materiału i odnotowując sprawdzian w dzienniku),
- b) kontrola bieżąca utrwalająca zdobyte wiadomości i umiejętności z trzech poprzednich zajęć poprzez odpowiedzi na pytania problemowe, **dyktanda**, wypowiedzi aktywizujące, kartkówki z trzech ostatnich lekcji, pracę w grupach,
- c) praca na lekcji- ćwiczenie i zadania wykonywane podczas zajęć, aktywność na lekcji, praca indywidualna i w grupie,
- d) prace domowe i prace dodatkowe (projekty, pomoce dydaktyczne, udział w konkursach, przeczytane i opowiedziane lektury).

2. Uczeń ma obowiązek zaliczenia sprawdzianu w przypadku swojej nieobecności w terminie uzgodnionym z nauczycielem w ciągu dwóch tygodni od powrotu do szkoły.

3. Uczeń ma prawo do poprawienia oceny dopuszczającej i niedostatecznej ze sprawdzianu, nie później niż w ciągu 2 tygodni od jej wystawienia.

4. Poprawioną ocenę odnotowuje się w dzienniku elektronicznym.

5. Uczeń ma obowiązek nadrobienia i zaliczenia wszelkich zaległych prac domowych, sprawdzianów, **dyktand** i kartkówek, zaliczenie to odbywa się na konsultacjach przedmiotowych.

3. Kontrakt przedmiotowy (Kodeks współpracy)

1. Prace klasowe są obowiązkowe. Jeśli uczeń opuścił taką pracę powinien ją napisać w ciągu dwóch tygodni (w terminie ustalonym z nauczycielem) od przyjścia do szkoły, w przeciwnym przypadku otrzymuje ocenę niedostateczną.
2. Prace klasowe są zapowiadane tydzień wcześniej i podawany jest zakres materiału (nacobezu).
3. Prace klasowe napisane na ocenę niedostateczną lub dopuszczającą uczeń ma prawo poprawić w ciągu dwóch tygodni od otrzymania ocenionej pracy.
4. Prace klasowe nie mogą być sprawdzane dłużej niż dwa tygodnie.
5. Nauczyciel dostosowuje wymagania do indywidualnych potrzeb ucznia w oparciu o opinię lub orzeczenie PPP.
6. Uczeń ma prawo być nieprzygotowany do lekcji trzy razy w ciągu semestru (nie dotyczy prac długoterminowych – recytacji, wypracowań itp.). Swoje nieprzygotowanie zgłasza nauczycielowi prowadzącemu przed rozpoczęciem lekcji. Przez nieprzygotowanie do lekcji rozumie się brak: pracy domowej (pisemnej i ustnej), zeszytu, podręcznika, ćwiczeń i innych materiałów podanych wcześniej przez nauczyciela.
7. Czytanie lektur jest obowiązkowe.
8. Uczeń ma obowiązek prowadzić zeszyt przedmiotowy, który powinien być podpisany, prowadzony systematycznie i estetycznie.
9. Ocena semestralna i końcoworoczna jest wynikiem półrocznej i całorocznej pracy ucznia, nie ma więc możliwości poprawiania tych ocen przed końcem semestru czy roku (wyjątek stanowi ocena niedostateczna).
10. Ocena półroczna i końcoworoczna nie jest średnią arytmetyczną ocen cząstkowych.
11. W czasie lekcji uczeń powinien zachowywać się zgodnie z regulaminami szkolnymi.

4. Zasady motywowania uczniów do nauki

- a) wprowadzanie aktywizujących metod nauczania i form pracy,
- b) stosowanie elementów Oceniania Kształującego na lekcjach,
- c) udzielanie ustnych i pisemnych pochwał,
- d) zachęcanie do udziału w konkursach językowych oraz uczęszczania na koła języka polskiego i zespoły wyrównawcze,
- e) organizowanie pomocy koleżeńskiej.

5. Umiejętności oceniane na języku polskim

– Czytanie różnych tekstów kultury (rozumianych jako wszelkie wytwory kultury materialnej i duchowej człowieka, podlegające odczytaniu i interpretacji, zwłaszcza teksty kultury należące do polskiego dziedzictwa kulturowego; w tym źródła historyczne)	Uczeń:
	– czyta teksty kultury na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym
	– interpretuje teksty kultury, uwzględniając intencje nadawcy
	– odróżnia fakty od opinii, prawdę historyczną od fikcji
	– dostrzega perswazję, manipulację, wartościowanie
	– wyszukuje informacje zawarte w różnych tekstach kultury (w szczególności w tekstach literackich, publicystycznych, popularnonaukowych, aktach normatywnych, ilustracjach, mapach, tabelach, diagramach, wykresach, schematach)
	– dostrzega środki wyrazu typowe dla tekstów literackich, tekstów publicystycznych i określa ich funkcje
	– odnajduje i interpretuje związki przyczynowo- skutkowe
– dostrzega i analizuje konteksty niezbędne do interpretacji tekstów kultury: historyczny, biograficzny, filozoficzny, religijny, literacki, plastyczny, muzyczny, regionalny	

	<p>– wyjaśnia zależności między różnymi rodzajami tekstów kultury (plastyką, muzyką, literaturą)</p>
	<p>– dostrzega wartości wpisane w teksty kultury</p>
<p>– Tworzenie własnego tekstu (redagowanie określonych form wypowiedzi)</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– buduje wypowiedzi poprawne pod względem językowym i stylistycznym w następujących formach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zaproszenie • dedykacja • ogłoszenie • recenzja (książki, filmu, spektaklu teatralnego) • opowiadanie • opis dzieła sztuki – reprodukcji obrazu • streszczenie • charakterystyka porównawcza • opis przeżyć wewnętrznych • sprawozdanie • rozprawka • wywiad • podanie • list prywatny • list oficjalny • reportaż • list otwarty <p>– posługuje się kategoriami i pojęciami swoistymi dla przedmiotów humanistycznych</p> <p>– tworzy teksty o charakterze informacyjnym lub perswazyjnym, dostosowane do sytuacji komunikacyjnej</p> <p>– zna i stosuje zasady organizacji tekstu, tworzy tekst na zadany temat, spójny pod względem logicznym i składniowym</p>

	<p>– formułuje, porządkuje i wartościuje argumenty uzasadniające stanowisko własne lub cudze</p>
	<p>– analizuje, porównuje, porządkuje i syntetyzuje informacje zawarte w tekstach kultury</p>
	<p>– dokonuje celowych operacji na tekście: streszcza, rozwija, przekształca stylistycznie</p>
	<p>– wypowiada się na temat związków między kulturą rodzimą a innymi kręgami kulturowymi</p>
	<p>– formułuje problemy, podaje sposoby ich rozwiązania, wyciąga wnioski, wypowiada się na temat sytuacji problemowej przedstawionej w tekstach kultury</p>
– Mówienie	<p>Uczeń:</p>
	<p>– formułuje następujące rodzaje wypowiedzi ustnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiadanie twórcze i odtwórcze • przemówienie <p>– dba o spójność, poprawność językową i płynność wypowiedzi</p> <p>– stara się zainteresować sposobem mówienia</p>
– Przestrzeganie zasad ortograficznych	<p>Uczeń:</p>
	<p>– pisze poprawnie pod względem ortograficznym (w tym dyktanda), stosując w praktyce poznane zasady ortograficzne</p> <p>– korzysta ze słownika ortograficznego</p>
– Znajomość treści lektur obowiązkowych i uzupełniających	<p>Uczeń:</p>
	<p>– czyta lektury obowiązkowe i uzupełniające</p> <p>– wykazuje się znajomością treści i zagadnień zawartych w lekturach</p> <p>– bierze czynny udział w omawianiu utworów</p>

– Znajomość zagadnień z zakresu nauki o języku i frazeologii	Uczeń:
	<ul style="list-style-type: none"> – wykorzystuje w praktyce wiedzę dotyczącą wybranych zagadnień z zakresu nauki o języku – wyjaśnia znaczenia wybranych związków frazeologicznych – stosuje w wypowiedziach wybrane związki frazeologiczne
– Recytacja	Uczeń:
	<ul style="list-style-type: none"> – wygłasza tekst (wiersz, fragment prozy) z pamięci – recytuje wyraźnie i wyraziście z zachowaniem zasad kultury żywego słowa
– Rysunkowe (plastyczne) konkretyzacje utworów literackich	Uczeń:
	<ul style="list-style-type: none"> – tworzy ilustracje do utworów, odzwierciedlając informacje podane w tekstach – dba o estetykę i oryginalność wykonanych prac plastycznych – stosuje różne techniki plastyczne
– Wykonanie określonych projektów	Uczeń:
	<ul style="list-style-type: none"> – realizuje samodzielnie lub w zespole projekt związany z określonym zagadnieniem – dba o estetykę i oryginalność realizowanego projektu – stosuje różnorodne techniki i technologie – prezentuje wykonany projekt
– Realizacja zadań w grupie	Uczeń:
	<ul style="list-style-type: none"> – realizuje w grupie określone zadanie – prezentuje efekt, rezultat pracy grupy

DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH DLA UCZNIÓW Z OPINIĄ PPP

Zgodnie z § 6.1. Rozporządzeniem MEN i S z dnia 7 września 2004r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów (...) *„nauczyciel jest obowiązany na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej **dostosować wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb psychofizycznych, edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom.**”*

Zaburzenia rozwojowe to klasa zaburzeń dziecięcych, charakteryzujących się poważnym zniekształceniem funkcjonowania społecznego, poznawczego, ruchowego i językowego. Obejmuje przypadki głębszego stopnia odchyień od norm rozwojowych (M. Bogdanowicz). Do zaburzeń rozwojowych należą: niesłyszenie, niedosłyszenie, niewidzenie, niedowidzenie, niepełnosprawność ruchowa, upośledzenie umysłowe, autyzm, zespół Aspergera, niepełnosprawności sprzężone, choroby przewlekłe, zaburzenia psychiczne, niedostosowanie społeczne, zaburzenia zachowania. Uczniowie z w/w zaburzeniami wymagają stosowania specjalnej organizacji nauki - treści, metod i warunków pracy, dlatego otrzymują z poradni **orzeczenia do kształcenia specjalnego**. W przypadku ucznia posiadającego orzeczenie dostosowanie wymagań może nastąpić na podstawie tego orzeczenia.

Odchylenia rozwojowe są to indywidualne opóźnienia rozwoju w stosunku do ustalonych norm, nie będące jednak zaburzeniami z uwagi na niewielkie nasilenie objawów, ograniczony zakres i czas trwania (M. Bogdanowicz). Do odchyień rozwojowych należy m.in. inteligencja niższa niż przeciętna. **Specyficzne trudności w uczeniu się** to z kolei specyficzne rozwojowe zaburzenia umiejętności szkolnych i zaburzenia w uczeniu się, które nie są spowodowane niskimi możliwościami intelektualnymi, słabym poziomem dydaktycznym szkoły lub czynnikami kulturowymi. Uczniowie z tych trzech grup należą do uczniów o **specjalnych potrzebach edukacyjnych**. Do tej grupy można byłoby również zaliczyć uczniów zdolnych. Uczniowie z odchyleniami rozwojowymi i specyficznymi trudnościami w uczeniu się otrzymują z poradni **opinie w sprawie dostosowania wymagań edukacyjnych**.

Podstawowym celem dostosowania wymagań jest wyrównanie szans edukacyjnych uczniów oraz zapobieganie wtórnym zaburzeniom sfery emocjonalno-motywacyjnej. Dostosowanie polega na **modyfikacji procesu edukacyjnego**, umożliwiającej uczniom sprostanie wymaganiom. **Obszary dostosowania** obejmują:

- **warunki procesu edukacyjnego** tj. zasady, metody, formy, środki dydaktyczne
- **zewnętrzną organizację nauczania** (np. posadzenie ucznia słabo słyszącego w pierwszej ławce),
- **warunki sprawdzania poziomu wiedzy i umiejętności** (metody i formy sprawdzania i kryteria oceniania).

RODZAJ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	SYMPTOMY TRUDNOŚCI	SPOSOBY DOSTOSOWANIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH	PRZYKŁADOWE METODY I FORMY PRACY Z UCZNIEM	SPRZĘT I ŚRODKI DYDAKTYCZNE
<p>Niepełnosprawność intelektualna –</p> <p><u>upośledzenie umysłowe lekkiego stopnia</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • słabe wyniki w nauce, pomimo dużego nakładu pracy i intensywnej stymulacji rozwoju • trudności w rozumowaniu i logicznym myśleniu we wszystkich jego formach i przejawach • niski poziom rozwoju słowno-pojęciowego • <u>uczniowie ci mają problemy z:</u> <ul style="list-style-type: none"> - wewnętrzną organizacją nowo nabytej wiedzy i integrowaniem jej z już posiadaną - generalizowaniem wiedzy oraz wykorzystywaniem jej w różnych dziedzinach - opanowaniem materiału o charakterze abstrakcyjnym (uczniowie ci zdecydowanie łatwiej pracują i uczą się na materiale konkretnym) - umiejętnością myślenia przyczynowo-skutkowego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności • pozostawianie więcej czasu na jego utrwalenie • podawanie poleceń w prostszej formie • unikanie trudnych, czy bardzo abstrakcyjnych pojęć • częste odwoływanie się do konkretnego, przykładu • unikanie pytań problemowych, przekrojowych • wolniejsze tempo pracy • szerokie stosowanie zasady pogładowości • odrębne instruowanie • zadawanie do domu tyle, ile uczeń jest w stanie wykonać samodzielnie • zajęcia dodatkowe w ramach zespołu dydaktyczno-wyrównawczego, gdzie należy oprócz wyjaśniania bieżących zagadnień programowych usprawniać funkcje poznawcze (procesy intelektualne i percepcyjne) - zajęcia dodatkowe są niezbędne, bowiem uczeń z inteligencją niższą niż przeciętna nie jest w stanie opanować tych umiejętności tylko dzięki 	<ul style="list-style-type: none"> • metoda praktycznego działania (konstruowanie, manipulowanie działaniem) • metody samodzielnych doświadczeń • metody zadań stawianych do wykonania, • metoda obserwacji (zmian) • metoda odgrywania ról (inscenizacje teatralne) • drama • pokaz (okazów naturalnych, modeli ilustracji) • opis i pogadanka (związane z konkretem) • metody ćwiczeń utrwalających, 	<ul style="list-style-type: none"> • wizualne pomoce dydaktyczne - ilustracje, modele przestrzenne, szablony, plansze, tablice, fotografie, mapy itp. • nagrane teksty lektur na nośnikach elektronicznych (e-booki, audiobooki) • pomoce audiowizualne, np. projektory • tablice interaktywne • program komputerowy do odczytywania tekstu

<p>- dokonywaniem porównań między zbiorami (różnicowanie i szukanie podobieństw)</p> <p>- umiejętnością odróżniania cech istotnych od nieistotnych</p> <p>- dokonywaniem uogólnień, szczególnie o charakterze werbalnym</p> <ul style="list-style-type: none"> • myślenie charakteryzuje: konkretyzm i mała samodzielność • często uczą się „na pamięć” bez zrozumienia treści • ich trudności nasilają się wraz z pokonywaniem kolejnych poziomów edukacji • konieczne jest dostosowanie zarówno w zakresie formy, jak i treści wymagań • nie kwalifikują się do szkoły specjalnej dla upośledzonych umysłowo, a program szkoły ogólnodostępnej jest dla nich trudny, a przede wszystkim zbyt szybko realizowany 	<p>pracy na lekcji i samodzielnej nauce własnej w domu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • nie krytykować, nie oceniać negatywnie wobec klasy • korzystać z pomocy nauczyciela wspomagającego przy odczytywaniu poleceń i tekstów oraz przy zapisywaniu odpowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • stymulacja polisensoryczna (poznawanie poprzez patrzenie, słuchanie i dotykanie) • metoda wpływu osobistego (wysuwanie sugestii, działanie przykładem osobistym, wyrażanie aprobaty i dezaprobaty) • metoda P. Dennisona (gimnastyka mózgu – kinezylogia edukacyjna) 	<ul style="list-style-type: none"> • edytory tekstu
JĘZYK POLSKI			
<ul style="list-style-type: none"> • trudności w czytaniu i pisaniu (trudności z kojarzeniem określonych dźwięków - głosek, z odpowiadającymi im symbolami - literami) • trudności w rozumieniu czytanych treści 	<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszanie ilości, stopnia trudności i obszerności zadań • dzielenie materiału na mniejsze partie, wyznaczanie czasu na ich opanowanie i odpytywanie • wydłużanie czasu na odpowiedź, przeczytanie lektury 	<ul style="list-style-type: none"> • dobór metod dostosowany do indywidualnych potrzeb ucznia (patrz upośledzenie umysłowe lekkiego stopnia) 	<ul style="list-style-type: none"> • dobór środków dydaktycznych do indywidualnych potrzeb ucznia (patrz upośledzenie)

	<ul style="list-style-type: none"> • trudności w samodzielnym wypowiedaniu się, formułowaniu wniosków i sądów, w uogólnianiu, myśleniu symbolicznym (abstrakcyjnym) • niski poziom rozwoju słowno-pojęciowego (odpowiada wcześniejszej fazie rozwoju) • ubogie słownictwo, wadliwa struktura gramatyczna wypowiedzi ustnych i pisemnych • słabsza sprawność manualna (rysunki, pismo mają niski poziom graficzny) • słaba umiejętność stosowania konwencjonalnych sposobów zapamiętywania • duże problemy z przywoływaniem z pamięci odległych partii materiału (słaba pamięć długotrwała, operacyjna) • trudności z selekcją i wychwyceniem myśli przewodniej w długich tekstach • wolne tempo procesów umysłowych i działania 	<ul style="list-style-type: none"> • odwoływanie się do znanych sytuacji z życia codziennego • formułowanie pytań w formie zdań o prostej konstrukcji powołujących się na ilustrujące przykłady • częste podchodzenie do ucznia w trakcie samodzielnej pracy w celu udzielania dodatkowej pomocy, wyjaśnień • należy zezwolić na dokończenie w domu niektórych prac wykonywanych na lekcjach • prace stylistyczne przeprowadzać indywidualnie w wolniejszym tempie, gdyż osoby te często nie nadążają za klasą • potrzeba większej ilości czasu i powtórzeń na opanowanie materiału 		umysłowe lekkiego stopnia)
Niepełnosprawność intelektualna wynikająca z <u>autyzmu</u>	<u>deficyty w zachowaniach społecznych</u> <ul style="list-style-type: none"> • uczeń nie potrafi nawiązać więzi z otoczeniem i unika kontaktu wzrokowego • charakterystyczny jest „kamienny wyraz twarzy” w sytuacjach, w których powinny wykazać żywą ekspresję • nie ma zachowania antycypacyjnego • nie rozumie kierowanych do niego gestów, uśmiechu, nawet prostych słów • wycofuje się i zamyka w sobie 	<ul style="list-style-type: none"> • omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności (pamiętając, że obniżenie wymagań nie może zejść poniżej podstawy programowej) • podawanie poleceń w prostszej formie, dzielenie złożonych treści na proste, bardziej zrozumiałe części (im bardziej złożone zadanie, tym większe prawdopodobieństwo, że uczeń zablokuje się i nawet nie rozpocznie jego wykonywania albo zaprzestanie wykonywania w trakcie) 	<ul style="list-style-type: none"> • stymulacja polisensoryczna (poznawanie poprzez patrzenie, słuchanie i dotykanie) • metody graficznego zapisu • metoda praktycznego działania (konstruowanie, 	<ul style="list-style-type: none"> • synteza mowy • komputerowe translatory • program komputerowy do odczytywania tekstu • edytory tekstu • wizualne pomoce dydaktyczne -

	<p><u>Opóźnienia i deficyty w nabywaniu mowy i języka</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • często nie mówi wcale albo tylko powtarza słowa wypowiedziane przez drugą osobę • w zachowaniu werbalnym pojawiają się agramatyzmy, neologizmy, echolalia, także nietypowa intonacja, rytm i tempo wypowiedzi, zwykle nieadekwatne do sytuacji • ucznia z autyzmem charakteryzuje niezdolność do kolektywnej zabawy, uczenia się konwencji, reguł gry i naśladownictwa, co związane jest z niezdolnością do rozumienia uczuć innych ludzi <p><u>Ograniczone, sztywne, powtarzające się zachowania i zainteresowania</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • domaga się stałości i zachowania określonego porządku w swoim otoczeniu • zmiany w najbliższym otoczeniu jak i w schemacie rytualnych czynności lub zabranie ulubionego przedmiotu powodują niepokój i często reakcję lękową • uczeń zachowuje się jakby był sam, sam wyznacza granice swojego świata, dramatycznie reagując na ich naruszenie • używa różnych przedmiotów (np. ołówek, łyżeczka) zawsze w ten sam, często 	<ul style="list-style-type: none"> • stosowanie pochwał ucznia, który już pamięta o czymś, o czym wcześniej zapomniał (nienależy oczerniać go ani nie „męczyć”, gdy mu się to nie uda; uczeń z Autyzmem może zacząć wierzyć, iż nie potrafi zapamiętać, że np. musi przynieść na zajęcia wymagane rzeczy) • wprowadzanie nowych treści i zadań wymaga szczegółowych objaśnień (często bardziej przydatne okazują się instrukcje obrazkowe w porównaniu ze słownymi bądź kombinacja jednych i drugich) • przywoływanie uwagi ucznia (uczniowie mogą koncentrować się na jakiś dźwiękach lub ruchomych obiektach i nie być w stanie odwrócić od nich uwagi) • wykorzystywanie szczególnych talentów ucznia (np. niewiarygodną pamięć związaną z przeczytanymi książkami, usłyszanymi przemówieniami czy statystykami) • nie krytykować, nie oceniać negatywnie wobec klasy • korzystać z pomocy nauczyciela wspomagającego przy odczytywaniu poleceń i tekstów oraz przy zapisywaniu odpowiedzi 	<p>manipulowanie działaniem)</p> <ul style="list-style-type: none"> • metody samodzielnych doświadczeń • metody zadań stawianych do wykonania, • metoda obserwacji • pokaz (okazów naturalnych, modeli ilustracji) • opis i pogadanka (związane z konkretem) • metody ćwiczeń utrwalających • metoda wpływu osobistego (wysuwanie sugestii, działanie przykładem osobistym, wyrażanie aprobaty i dezaprobaty) • metoda kinezylogii edukacyjnej • metody aktywizujące • metody problemowe rozwijające umiejętność 	<p>ilustracje, modele przestrzenne, szablony, plansze, tablice, fotografie, mapy itp.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nagrane teksty lektur na nośnikach elektronicznych (e-booki, audiobooki) • pomoce audiowizualne, np. projektory • tablice interaktywne • terminarze lub „przypominacze” komputerowe
--	---	---	--	--

	<p>niezgodny z przeznaczeniem sposób</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwija szereg stereotypii: trzepotanie ramionami i rękami, kręcenie głową, grymasy, manieryzmy chodzenia, skakanie na jednej (lub obu) nogach, kręcenie się wokół osi własnego ciała, kręcenie przedmiotami (sznurkiem, chusteczką itp.) • często kołysze się rytmicznie • gromadzi nadmiernie określone przedmioty • typowe są zrytualizowane, powtarzające się zachowania, np. kolejność ubierania się, <p><u>Zdolności intelektualne</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • zdolności intelektualne uczniów z autyzmem są bardzo zróżnicowane, sięgają od upośledzenia umysłowego aż do normalnej inteligencji, przy czym zdarza się, że wykazują zadziwiające uzdolnienia muzyczne, matematyczne, w dyscyplinach technicznych, a także w innych dziedzinach • uczniowie dotknięci autyzmem mają problemy z myśleniem abstrakcyjnym i pojęciowym • uczniowie ci odznaczają się często wybiórczymi zdolnościami np. doskonałą pamięcią mechaniczną, niezwykłą zręcznością manipulacyjną, szczególnymi zdolnościami muzycznymi; jednocześnie nie potrafią wykonać 		<p>krytycznego myślenia, metody ekspresji nastawionej na emocje i przeżywania</p> <ul style="list-style-type: none"> • relaksacja • elementy biblioterapii 	
--	--	--	--	--

	<p>niektórych najprostszych czynności życiowych <u>Zachowania nietypowe, niepożądane</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzują się tendencjami do autoagresji (bicie się po głowie, uderzanie głową o przedmioty, gryzienie własnych rąk, wyrywanie sobie włosów itp.) w rezultacie często dochodzi do samookaleczenia • gwałtowne przeżycie lęku u tych uczniów najczęściej objawia się stereotypowymi ruchami: zasłanianie twarzy rękami, chowanie głowy w ramiona i przeraźliwy krzyk • odczuwanie przyjemnych stanów wywołuje u tych uczniów ogólną pobudliwość: kiwanie się, podskakiwanie, klaskanie rękami lub uderzanie nimi w ciało • mają kłopoty z jedzeniem i spaniem • powtarzają stale te same dziwne zachowania lub dźwięki 			
<p>Niepełnosprawność intelektualna wynikająca z <u>zespołu Aspergera</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • skłonność powracania do sztywnych, stereotypowych zachowań • brak elastyczności poznawczej • trudności w myśleniu i działaniu perspektywicznym • trudności w rozumieniu i odpowiadaniu na społeczne/emocjonalne sygnały • trudności w rozumieniu sensu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności (pamiętając, że obniżenie wymagań nie może zejść poniżej podstawy programowej) • systematyczne przywoływanie uwagi i kontaktu wzrokowego • stosowanie prostych, jasnych komunikatów bezpośrednio do ucznia 	<ul style="list-style-type: none"> • metody problemowe rozwijające umiejętność krytycznego myślenia • metody ekspresji nastawione na 	<ul style="list-style-type: none"> • wizualne pomoce dydaktyczne - ilustracje, modele przestrzenne, szablony, plansze, tablice, fotografie, mapy itp.

	<ul style="list-style-type: none"> • zaburzenia komunikacji pragmatycznej • problemy z uwagą • obniżenie poziomu umiejętności w sytuacjach stresujących • nieprawidłowe przetwarzanie bodźców sensorycznych (nadwrażliwość dotykowa, zapachowa, słuchowa) • problemy z samodzielnym dokończeniem zadania • brak inicjatywy (gdy pozostawi się ich samym sobie mają tendencję do stereotypowego powtarzania czynności) • trudności w zastosowaniu tego, czego nauczyły w jednej sytuacji do innej sytuacji • łatwość zapamiętywania wzrokowego • trudności z formułowaniem dłuższych wypowiedzi ustnych • łatwiej jest im przekazać informacje w formie pisemnej (dotyczy części uczniów z zespołem Aspergera) • kłopoty z małą motoryką • kłopoty z wyobraźnią 	<ul style="list-style-type: none"> • ustalenie systemu nagradzania za właściwe zachowanie i aktywność na lekcji i konsekwentnie jego wdrażanie i przestrzeganie • wydłużenie lub ustalenie określonego czasu pracy (odliczanie upływu czasu na wykonanie zadania) • przygotowanie ucznia do wszelkich zmian w otoczeniu i rozkładzie dnia, • utrzymywanie systematycznych kontaktów z rodzicami ucznia, • zachęcanie do nawiązywanie kontaktów z rówieśnikami • dbanie o optymalną pozycję ucznia autystycznego w klasie • nie krytykować, nie oceniać negatywnie wobec klasy korzystać z pomocy nauczyciela wspomagającego przy odczytywaniu poleceń i tekstów oraz przy zapisywaniu odpowiedzi 	<p>emocje i przeżywanie</p> <ul style="list-style-type: none"> • metody polisensoryczne • metody praktycznego działania • metody relaksacji • metoda obserwacji • pokaz (okazów naturalnych, modeli ilustracji) • opis i pogadanka (związane z konkretem) • metody ćwiczeń utrwalających, • metoda wpływu osobistego (wysuwanie sugestii, działanie przykładem osobistym, wyrażanie aprobaty i dezaprobaty) • stymulacja polisensoryczna (poznawanie poprzez patrzenie, słuchanie i dotykanie) 	<ul style="list-style-type: none"> • nagrane teksty lektur na nośnikach elektronicznych (e-booki, audiobooki) • program komputerowy do odczytywania tekstu • edytory tekstu • pomoce audiowizualne, np. projektory • tablice interaktywne • terminarze „przypominacze” komputerowe
<u>Niepelnosprawność ruchowa w tym mózgowe</u>	<ul style="list-style-type: none"> • niekiedy upośledzeniu ulega również sprawność intelektualna oraz funkcjonowanie analizatorów zmysłów 	<ul style="list-style-type: none"> • dostosować otoczenie w taki sposób, aby uczeń mógł się samodzielnie poruszać 	<ul style="list-style-type: none"> • aktywizujące metody i form pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • dostosowane długopisy i inne przybory np. z

<p><u>porażenie</u> <u>dziecięce</u></p>	<p>(rozwój poznawczy dzieci wiąże się nieodłącznie z aktywnością i samodzielnym zdobywaniem doświadczeń, których uczniowie z niepełnosprawnością ruchową są w dużej mierze pozbawieni)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ograniczenia w pamięci ruchowej, nieumiejętność odtworzenia zaprezentowanego ruchu czy nawet całej sekwencji ruchowej • zaburzenia w orientacji w schemacie własnego ciała, a tym samym w schemacie ciała innej osoby, orientacji przestrzennej oraz orientacji na kartce papieru • często ograniczona jest również motoryka aparatu artykulacyjnego • mogą pojawić się zaburzenia spostrzegania na skutek uszkodzenia ruchomości gałek ocznych oraz trudności w przekraczaniu wzrokiem linii środkowej ciała • mogą występować problemy z przyjęciem prawidłowej pozycji ciała w trakcie siedzenia (zwłaszcza przez dłuższy czas w trakcie lekcji), co prowadzi do szybkiej i znacznej męczliwości, trudności w utrzymaniu wysokiego poziomu koncentracji uwagi czy dokonywaniu obserwacji doświadczeń prezentowanych na zajęciach 	<ul style="list-style-type: none"> • dostosować i zmodyfikować pomoce szkolne tak, by uczeń z niepełnosprawnością ruchową mógł z nich w pełni korzystać • dostosować miejsce pracy, tak aby mógł przyjąć prawidłową pozycję siedzącą, zwłaszcza przez dłuższy czas, bez zmęczenia • dostosować podręczniki i zeszyty ćwiczeń tak, by uczeń mający trudności z czytaniem, kontrolowaniem wykonywanych czynności oraz prowadzeniem obserwacji mógł dać sobie (w miarę samodzielnie) radę • umożliwić uczniowi pełnej komunikacji (zwłaszcza, gdy dziecko jest niemówiące, lub jego mowa jest znacznie zniekształcona) • większe niż standardowe użycie w edukacji środków informatycznych • rozwijanie zainteresowań ucznia i umożliwienie mu samodzielnego zdobywania doświadczeń; • zachęcanie ucznia do podejmowania częstych interakcji społecznych i zawierania przyjaźni; rozbudzanie chęci eksperymentowania w otoczeniu zewnętrznym • dawanie okazji do wykazywania się samodzielnością • zwiększanie (a niekiedy zmienianie) motywacji do nauki i terapii • uczenie umiejętności właściwej regulacji emocjonalnej • wzmacnianie samooceny ucznia; • zapewnianie uczniowi dostępu do szerokiej sieci wsparcia społecznego w szkole, 	<ul style="list-style-type: none"> • metody problemowe rozwijające umiejętność krytycznego myślenia • stymulacja polisensoryczna (poznawanie poprzez patrzenie, słuchanie i dotykanie) • metoda wpływu osobistego (wysuwanie sugestii, działanie przykładem osobistym, wyrażanie aprobaty i dezaprobaty) • metody ćwiczeń utrwalających, • metody plastyczne • metody polisensoryczne • pokaz i demonstracja • rehabilitacja i ćwiczenia usprawniające 	<p>gumką izolacyjną ułatwiającą utrzymanie przedmiotów w ręce</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostosowane ławki np. z matą antypoślizgową • komputerowe translatory • program komputerowy do odczytywania tekstu • edytory tekstu • synteza mowy • komputer z ruchomym monitorem oraz dostosowaną klawiaturą i myszką • wizualne pomoce dydaktyczne - ilustracje, modele przestrzenne, szablony, plansze, tablice, fotografie, mapy itp. • tablice interaktywne
--	--	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • duże problemy sprawia wodzenie wzrokiem, co ma ogromny wpływ na opanowanie umiejętności czytania (a w połączeniu z zaburzeniami motoryki małej – również pisania) czy dokonywania operacji pod kontrolą wzroku • występowanie synkinezy (czyli współruchów) powoduje dodatkowe i niepotrzebne zużycie energii, a także znacząco wydłuża czas wykonywania danej czynności • Problemy edukacyjne u uczniów z niepełnosprawnością ruchową, w okresie szkoły podstawowej, gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej mogą zaostrzyć się lub wykształcić na skutek specyficznych doświadczeń: słaba koncentracja uwagi, dysharmonia rozwoju, nadpobudliwość, męczliwość, bierność, niekiedy zachowania agresywne i buntownicze, niska lub zbyt wysoka (nieadekwatną) samoocenę, trudności w relacjach społecznych, zaburzenia komunikacyjne, obniżenie nastroju czy występowanie lęków o własne zdrowie i przyszłość 	<p>środowisku domowym i rówieśniczym</p> <ul style="list-style-type: none"> • nie krytykowanie, nie ocenianie negatywne wobec klasy • korzystanie z pomocy nauczyciela wspomagającego przy odczytywaniu poleceń i tekstów oraz przy zapisywaniu odpowiedzi 		<ul style="list-style-type: none"> • nagrane teksty lektur na nośnikach elektronicznych (e-booki, audiobooki) • pomoce audiowizualne, np. projektory • terminarze „przypominacze” komputerowe
<p>Niepełnosprawność związana z <u>dysfunkcją wzroku</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • mylenie liter o podobnych kształtach • mylenie wyrazów o podobnej strukturze • przestawianie liter • nieprawidłowa technika czytania • brak rozumienia tekstu w całości 	<p>Uczeń słabowidzący może realizować podstawy programowe w takim samym zakresie jak pozostali uczniowie i normalnie funkcjonować w grupie rówieśniczej jeżeli</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pogadanka • pokaz (demonstracja dotykowa) 	<ul style="list-style-type: none"> • podręczniki, lektury i inne pomoce dydaktyczne dostosowane dla uczniów słabowidzących

<p><u>(uczniowie słabo widzący)</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • wolniejsze tempo czytania związane z problemami w spostrzeganiu całego wyrazu, zdania. • problemy z rozumieniem tekstu (konieczność koncentracji na postrzeganiu kształtu poszczególnych liter) • możliwe trudności w pisaniu z uwagi na obniżoną sprawność spostrzegania i zakłóconą koordynację wzrokowo – ruchową. • możliwe popełnianie wielu błędów: przedstawianie, mylenie, opuszczanie liter, błędy ortograficzne, złe rozplanowanie stron w zeszytach 	<p>uzyska właściwe dostosowane do jego indywidualnych potrzeb:</p> <ul style="list-style-type: none"> • istotne miejsca na terenie szkoły powinny być oznaczone (np. przykleić żółty pasek), tj. wejścia do klas, początek schodów, słupy na korytarzu itp.; umieścić poręcze przy schodach i na ścianach o kolorze kontrastującym ze ścianami • właściwe umiejscowienie ucznia w klasie (zapobiegające odbłaskowi pojawiającemu się na tablicy w pobliżu okna, zapewniające właściwe oświetlenie i widoczność), należy zapytać ucznia czy lepiej mu się pracuje gdy jest widniej czy ciemniej (np. ucznia ze światłowstrętem sadzamy daleko od okna) • uczeń powinien siedzieć w taki sposób, aby jego oczy znajdowały się dokładnie na wprost czytanego tekstu czy też monitora (stosowanie podkładek pod książki oraz ruchomych monitorów) • zachowanie stałego układu ławek w sali, dostosowanie ławki ucznia – pomoc w zachowaniu porządku na ławce, miejsce na podstawkę pod książkę i lampkę. Błat ławki powinien być matowy (bez błyszczących elementów), można umieścić podkładkę antypoślizgową, aby nie spadały przedmioty i kartki z ławki • dostosowanie kroju wielkości i grubości czcionki (uczeń z ograniczonym polem widzenia może wybierać czcionkę nie pogrubioną: A, B, M, 8, H, 3 natomiast uczeń z obniżoną ostrością raczej pogrubioną: A, B, M, 8, H, 3) 	<ul style="list-style-type: none"> • werbalny opis przedmiotów lub zjawisk • metody polisensoryczne (aktywizacja słuchu, węchu, dotyku czy smaku) • dodatkowe słowne wyjaśnienie • opis • praca z książką • instruktaż • rysunek jako metoda kształcenia wyobraźni i orientacji 	<p>i niewidomych np. zapisane w formie cyfrowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • nagrane teksty lektur na nośnikach elektronicznych (e-booki, audiobooki) • program komputerowy do odczytywania tekstu • edytory tekstu • dyktafony • podstawka pod książki i lampka • podkładka antypoślizgowa na ławkę • żaluzje lub zasłony w salach • okulary przeciwsłoneczne • typoskop • lupa • sprzęt elektroniczny ułatwiający pracę uczniowi niewidomemu lub słabo widzącemu (np. drukarka laserowa,
--	---	--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> • dostosowanie tła tekstu stosując zasadę kontrastu barw np. poprzez zakreślacze, okienko - typoskop, oraz dostarczać informacji dotykowej (uwypuklone litery, wzory) • udostępnianie tekstów (np. testów sprawdzających wiedzę) w wersji powiększonej lub stosowanie pomocy optycznych • uczniom niewidomym należy zapewnić możliwość korzystania z brajlowskich książek i książek mówionych, a uczniom słabo widzącym z książek z powiększoną czcionką • podawanie modeli i przedmiotów do obejrzenia z bliska (zmniejszenie dystansu między uczniem a oglądanym obiektem) • zwracanie uwagi na szybką męczliwość ucznia związaną ze zużywaniem większej energii na patrzenie i interpretację informacji uzyskanych drogą wzrokową (wydłużanie czasu na wykonanie określonych zadań) • umożliwienie uczniowi korzystania z komputera na lekcji i urządzeń elektronicznych wspomagających ucznia słabowidzącego • w geometrii należy wprowadzać uproszczone konstrukcje z ograniczoną do koniecznych liczbą linii pomocniczych i konstrukcje geometryczne wykonywać na kartkach większego formatu niż zwykła kartka papieru 	<p>drukarka brajlowska z oprogramowaniem drukującym wypukłe rysunki, skaner i oprogramowanie rozpoznające druk zwykły i pismo brajla</p> <ul style="list-style-type: none"> • stacjonarny lub komputerowy powiększalnik elektroniczny • program powiększający obraz wyświetlony na ekranie, który jest wzbogacony o moduł udźwiękawiający, syntezy mowy, oprogramowanie użytkowe i edukacyjne, dostosowane do potrzeb uczniów z wadą wzroku) • kamera podłączona do komputera, wykorzystywana do patrzenia w dal
--	--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> • rozmowa z uczniem, częste zadawanie pytania- „co widzisz?” w celu sprawdzenia i uzupełnienia słownego trafności doznań wzrokowych. • realizowanie treści programowych przy wykorzystaniu wielu zmysłów • nie krytykowanie i nie ocenianie negatywne wobec klasy • korzystanie z pomocy nauczyciela wspomagającego przy odczytywaniu poleceń i tekstów oraz przy zapisywaniu odpowiedzi 		<p>np. na tablicę w klasie</p> <ul style="list-style-type: none"> • modele przestrzenne, mapy i tablice z uwypukleniami
<p>Niepełnosprawność związana z <u>dysfunkcją słuchu</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • uczeń sprawia wrażenie nie uważającego lub śniącego na jawie, może nie słyszeć instrukcji nauczyciela • pojawiają się trudności w interakcjach słownych - niechętnie angażuje się w działania klasowe (uczeń obawia się porażki, ponieważ ma kłopoty z rozumieniem) • reaguje nietypowo na ustne instrukcje (nie rozumie zasad lub intencji innych osób) • może mieć zaburzenia mowy (niepłynność mówienia), mały zasób słów i pojęć • słabo czyta • często myli głoski dźwięczne i bezdźwięczne, nie różnicuje głosek z trzech szeregów s-z-c-dz, sz-ż-cz-dź, ś-ź-ć-dź (np. zamiast „z” może napisać każdą inną literę s, ż, sz) • zamienia i gubi litery, pomija części wyrazów, myli końcówki – co powoduje 	<ul style="list-style-type: none"> • zapewnić dobre oświetlenie klasy oraz miejsce dla ucznia w pierwszej ławce w rzędzie od okna. Uczeń będąc blisko nauczyciela (od 0,5 do 1.5 m), którego twarz jest dobrze oświetlona, może słuchać jego wypowiedzi i jednocześnie odczytywać mowę z ust. Należy też, umożliwić dziecku odwracanie się w kierunku innych kolegów odpowiadających na lekcji co ułatwi lepsze zrozumienie ich wypowiedzi • nauczyciel mówiąc do całej klasy, powinien stać w pobliżu dziecka zwrócony twarzą w jego stronę - nie powinien chodzić po klasie, czy być odwrócony twarzą do tablicy, to utrudnia dziecku odczytywanie mowy z jego ust • należy mówić do dziecka wyraźnie używając normalnego głosu i intonacji, unikać gwałtownych ruchów głową czy nadmiernej gestykulacji • trzeba zadbać o spokój i ciszę w klasie, eliminować zbędny hałas m.in. zamykać 	<ul style="list-style-type: none"> • metody oparte na słowie • metody oparte na obserwacji, • metody oparte na działaniu praktycznym • metody aktywizujące • metody poszukujące • metody kierowania samodzielną pracą ucznia • metody audytywno-wербalne • metody wzrokowo-słuchowo-dotykowe, 	<ul style="list-style-type: none"> • aparaty słuchowe, implanty i inne urządzenia techniczne odpowiednie do wady słuchu (np. słuchawki) • bezprzewodowy system komunikacji – FM • tablice interaktywne • synteza mowy • program komputerowy do odczytywania tekstu • edytory tekstu • komputerowe translatory

	<p>zmianę treści znaczenia wyrazów, czasem pisze bezsensowne zlepki liter – w przypadku niezrozumienia ich znaczenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • duże trudności sprawia poprawna pisownia, opanowanie gramatyki, składni i ćwiczenia stylistyczne • nie jest on w stanie samodzielnie czytać i zrozumieć treści obszernych lektur szkolnych (potrzebuje więcej czasu na głośne czytanie) • uczeń z wadą słuchu ma trudności z równoczesnym wykonywaniem kilku czynności w tym samym czasie, nie jest w stanie słuchać nauczyciela - co wymaga obserwacji jego twarzy - jednocześnie otworzyć książkę na odpowiedniej stronie i odnaleźć wskazane ćwiczenie. Często więc nie nadąża za tempem pracy pozostałych uczniów w klasie • mogą wystąpić problemy ze skupieniem uwagi słuchowej na tekstach słownych • problemy w przyswajaniu wiedzy wymagającej sekwencyjnego (logicznego) porządkowania faktów (przedmioty ściśle: matematyka, chemia, fizyka) oraz syntetycznego ujmowania faktów • uczeń słabo słyszający może mieć trudności z kontrolowaniem emocji, można zaobserwować niezrównowagę 	<p>okna przy ruchliwej ulicy, unikać szeleszczenia kartkami papieru, szurania krzesłami, to utrudnia dziecku rozumienie poleceń nauczyciela i wypowiedzi innych uczniów, powoduje też większe zmęczenie. Takie zakłócenia stanowią również problem dla uczniów z aparatami słuchowymi, ponieważ są wzmacniane przez aparat</p> <ul style="list-style-type: none"> • nauczyciel powinien upewnić się czy polecenia kierowane do całej klasy są właściwie rozumiane przez ucznia niedosłyszającego. W przypadku trudności zapewnić mu dodatkowe wyjaśnienia, sformułować inaczej polecenie, używając prostego, znanego uczniowi słownictwa. Można też wskazać jak to polecenie wykonuje jego kolega siedzący w ławce • uczeń niedosłyszający powinien siedzieć w ławce ze zdolnym uczniem, zrównoważonym emocjonalnie, który chętnie dodatkowo będzie pomagał mu np. szybciej otworzy książkę, wskaże ćwiczenie, pozwoli przepisać notatkę z zeszytu itp. • podczas omawiania nowego tematu, nowych i ważniejszych słów, dat na lekcji historii itp., należy wypisywać je na tablicy i jak najczęściej używać pomocy wizualnych (tablic, wykresów, rysunków itp.) • można przygotować uczniowi z niedosłuchem plan pracy na piśmie opisujący zagadnienia poruszane w wykładzie lub poprosić innych uczniów 	<p>elementy integracji sensoryczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • komputery z oprogramowaniem do odczytywania tekstów • dyktafon • wizualne pomoce dydaktyczne - ilustracje, modele przestrzenne, szablony, plansze, tablice, fotografie, mapy itp. • nagrane teksty lektur na nośnikach elektronicznych (e-booki, audiobooki) • pomoce audiowizualne, np. projektory • filmy i wideoklipy z napisami
--	--	--	--	--

	<p>emocjonalne, skłonność do załamania, nerwowość, drażliwość, płaczliwość</p> <ul style="list-style-type: none"> • ze względu na problemy w rozumieniu słów, uczeń może przejawiać trudności w zakresie nauki przedmiotów humanistycznych i preferować przedmioty ścisłe • trudności z percepcją muzyki, brak poczucia rytmu, problemy z odtwarzaniem piosenek oraz z nauką gry na instrumentach 	<p>w klasie, aby robili notatki z kopia i udostępniali je koledze</p> <ul style="list-style-type: none"> • konieczne jest aktywizowanie ucznia do rozmowy poprzez zadawanie prostych pytań, podtrzymywanie jego odpowiedzi przez dopowiadanie pojedynczych słów, umowne gesty, mimiką twarzy • nauczyciel podczas lekcji powinien często zwracać się do ucznia niesłyszącego, zadawać pytania – nie dlatego, aby oceniać jego wypowiedzi, ale by zmobilizować go do lepszej koncentracji uwagi i ułatwić mu lepsze zrozumienie tematu • z uwagi na wolne tempo czytania, uczeń potrzebuje więcej czasu na przeczytanie całej książki. Dla ułatwienia analizy treści tekstów nauczyciel może podać pytania pomocnicze, na które uczeń powinien przygotować odpowiedzi • uczeń czytając lekturę, krótkie opowiadanie itp. może założyć tzw. słowniczek niezrozumiałych zwrotów • przy ocenie prac pisemnych ucznia nie należy uwzględniać błędów wynikających z niedosłuchu, nie powinny one obniżyć ogólnej oceny pracy • nie należy krytykować oraz nie oceniać negatywnie wobec klasy 		
Specyficzne trudności w uczeniu:	<ul style="list-style-type: none"> • wolne tempo uczenia się i zaskakująco niskie osiągnięcia w nauce, nieaktywny styl uczenia się • nieudolność w przetwarzaniu informacji, trudności w czytaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • kontrolować stopień zrozumienia samodzielnie przeczytanych przez ucznia poleceń, szczególnie podczas sprawdzianów (wolne tempo czytania, słabe rozumienie jednorazowo przeczytanego tekstu może 	<ul style="list-style-type: none"> • metody problemowe rozwijające umiejętność 	<ul style="list-style-type: none"> • wizualne pomoce dydaktyczne - ilustracje, modele przestrzenne,

<p>Dysleksja</p>	<p>przekładające się często również na problemy ze zrozumieniem treści</p> <ul style="list-style-type: none"> • trudności w wykonywaniu zadań wymagających oderwania od konkretnego, dostrzeżenia i wyobrażenia sobie układu przestrzennego • trudności z prawidłowym spostrzeganiem i różnicowaniem elementów graficznych • trudności z dokonywaniem syntezy skomplikowanych układów na podstawie danych elementów, • wolne tempo czytania, zniekształcenia wyrazów • trudności w werbalizowaniu myśli i sądów, poprawnym budowaniu zdań i zwrotów, trudności w rozumieniu złożonych poleceń słownych i dłuższych ustnych wypowiedzi • błędy w pisaniu typu wzrokowego i słuchowego • niezdolność przewidywania konsekwencji społecznych, • niska motywacja • nieuwaga, rozkojarzenie • słaba organizacja • nadpobudliwość, impulsywność 	<p>uniemożliwić wykazanie się wiedzą z danego materiału)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ze względu na wolne tempo czytania lub/i pisania zmniejszyć ilość zadań (poleceń) do wykonania w przewidzianym dla całej klasy czasie lub wydłużyć czas pracy ucznia. Formy te należy stosować zamiennie – uczeń pozostawiony w klasie dłużej niż rówieśnicy, narażony na komentarze z ich strony sam zacznie rezygnować z dodatkowego czasu • pisemne sprawdziany powinny ograniczać się do sprawdzanych wiadomości, wskazane jest, zatem stosowanie testów wyboru, zdań niedokończonych, tekstów z lukami – pozwoli to uczniowi skoncentrować się na kontrolowanej tematyce, a nie na poprawności pisania • wskazane jest preferowanie wypowiedzi ustnych, sprawdzanie wiadomości powinno odbywać się często i dotyczyć krótszych partii materiału, pytania kierowane do ucznia powinny być precyzyjne • unikać wyrywania do odpowiedzi, jeśli to możliwe uprzedzić ucznia (na przerwie lub na początku lekcji), że będzie dzisiaj pytany, w ten sposób umożliwiamy mu przypomnienie wiadomości, skoncentrowaniu się, a także opanowanie zapięcia emocjonalnego często blokującego wypowiedź • dobrze jest posadzić ucznia blisko nauczyciela, dzięki temu zwiększy się jego 	<p>krytycznego myślenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • stymulacja polisensoryczna (poznawanie poprzez patrzenie, słuchanie i dotykane) • metody poszukujące • metody kierowania samodzielną pracą ucznia • metody oparte na działaniu praktycznym • pokaz (okazów naturalnych, modeli ilustracji) • opis i pogadanka (związane z konkretem) • metoda obserwacji • drama • metody ćwiczeń utrwalających 	<p>szablony, plansze, tablice, fotografie, mapy itp.</p> <ul style="list-style-type: none"> • nagrane teksty lektur na nośnikach elektronicznych (e-booki, audiobooki) • filmy i wideoklipy z napisami • teksty z Internetu • oprogramowanie tworzące mapy opowiadań • terminarze lub „przypominacze” komputerowe • program komputerowy do odczytywania tekstu • edytory tekstu • dyktafony • pomoce audiowizualne, np. projektory
-------------------------	--	---	---	---

		<p>koncentracja uwagi, ograniczeniu ulegnie ilość bodźców rozpraszających, wzrośnie bezpośrednia kontrola nauczyciela, bliskość tablicy pozwoli zmniejszyć ilość błędów przy przepisywaniu</p> <ul style="list-style-type: none"> • należy zadbać o to, aby zadania były interesujące, warto zmieniać sposoby nauczania, modyfikować zadania tak, aby były one interesujące i nowatorskie – pozwoli to zdobyć uwagę ucznia • nagradzać ucznia za poprawę wyników w nauce, • nie krytykować, nie oceniać negatywnie wobec klasy 		
JĘZYK POLSKI				
	<ul style="list-style-type: none"> • trudności w opanowaniu techniki czytania tj.: głoskowanie, sylabizowanie, przekręcanie wyrazów, domyślanie się, wolne lub nierówne tempo, pauzy, nie zwracanie uwagi na interpunkcję • niepełne rozumienie treści tekstów i poleceń, uboższe słownictwo • trudności w pisaniu, szczególnie ze słuchu, liczne błędy np.: mylenie z-s, d- t, k -g • błędy w zapisywaniu zmiękczeń, głosek i- j • błędy w zapisywaniu głosek nosowych ą - om, ę – em • opuszczanie, dodawanie, przestawianie, podwajanie liter i sylab 	<ul style="list-style-type: none"> • nie wymagać, by uczeń czytał głośno przy klasie nowy tekst, wskazywać wybrane fragmenty dłuższych tekstów do opracowania w domu • dawać więcej czasu na czytanie tekstów, poleceń, instrukcji, szczególnie podczas samodzielnej pracy lub sprawdzianów, w miarę potrzeby pomagać w ich odczytaniu • starać się w miarę możliwości przygotowywać sprawdziany i kartkówki w formie testów • czytanie lektur szkolnych lub innych opracowań rozłożyć w czasie, pozwalać na korzystanie z nagranych lektur • uwzględniać trudności w rozumieniu treści, szczególnie podczas samodzielnej pracy z tekstem, dawać więcej czasu, instruować lub 	<ul style="list-style-type: none"> • dobór metod dostosowany do indywidualnych potrzeb ucznia (patrz dysleksja) 	<ul style="list-style-type: none"> • dobór środków dydaktycznych do indywidualnych potrzeb ucznia (patrz dysleksja)

	<ul style="list-style-type: none"> • błędy gramatyczne w wypowiedziach ustnych i pisemnych • trudności w formułowaniu wypowiedzi pisemnych na określony temat • trudności w uczeniu się ze słuchu na lekcji, korzystaniu z wykładów, zapamiętywaniu, rozumieniu poleceń złożonych, instrukcji • trudności z zapamiętaniem liter alfabetu, mylenie liter podobnych kształtem l-t-l • mylenie liter zbliżonych kształtem, lecz inaczej ułożonych w przestrzeni b-d-g-p, w-m • opuszczanie drobnych elementów graficznych liter /kropki, kreski/ • błędy w przepisywaniu i pisaniu z pamięci • nieprawidłowe trzymanie przyborów do pisania • wolne tempo pisania, męczliwość ręki • niekształtne litery, nieprawidłowe łączenia - obniżona czytelność pisma • nieumiejętność zagospodarowania przestrzeni kartki 	<p>zalecać przeczytanie tekstu wcześniej w domu</p> <ul style="list-style-type: none"> • częściej sprawdzać zeszyty szkolne ucznia, ustalić sposób poprawy błędów, czuwać nad wnikliwą ich poprawą, oceniać poprawność i sposób wykonania prac • dać uczniowi czas na przygotowanie się do pisania dyktanda poprzez podanie mu trudniejszych wyrazów, a nawet wybranych zdań, które wystąpią w dyktandzie; można też dawać teksty z lukami lub pisanie z pamięci • nie omawiać błędów wobec całej klasy • w przypadku trudności w redagowaniu wypowiedzi pisemnych uczyć tworzenia schematów pracy, planowania kompozycji wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie) • pomagać w doborze argumentów, jak również odpowiednich wyrazów i zwrotów • nie obniżać ocen za błędy ortograficzne i graficzne w wypracowaniach • podać uczniom jasne kryteria oceny prac pisemnych (wiedza, dobór argumentów, logika wyводу, treść, styl, kompozycja itd.) • dawać więcej czasu na prace pisemne, sprawdzać, czy uczeń skończył notatkę z lekcji, w razie potrzeby skracać wielkość notatek • przypadku trudności z odczytaniem pracy odpytać ucznia ustnie • pozwalać na wykonywanie prac na komputerze 		
--	---	--	--	--

<u>Dysgrafia</u>	<ul style="list-style-type: none"> • brzydkie, nieczytelne pismo 	<ul style="list-style-type: none"> • Dostosowanie wymagań dotyczy formy sprawdzania wiedzy, a nie treści. Wymagania merytoryczne, co do oceny pracy pisemnej powinny być ogólne, takie same, jak dla innych uczniów, natomiast sprawdzenie pracy może być niekonwencjonalne. Np., jeśli nauczyciel nie może przeczytać pracy ucznia, może go poprosić, aby uczynił to sam lub przepytac ustnie z tego zakresu materiału. • wskazane jest akceptowanie pisma drukowanego, pisma na maszynie, komputerze, zwłaszcza prac obszernych (wypracowań, referatów) • nie krytykować estetyki pisma, nie oceniać negatywnie wobec klasy • Korzystać z pomocy nauczyciela wspomagającego, który zapisuje odpowiedzi ucznia 	<ul style="list-style-type: none"> • dobór metod dostosowany do indywidualnych potrzeb ucznia (patrz dysleksja) 	<ul style="list-style-type: none"> • komputer z oprogramowaniem „przewidującym” słowa • edytory (umożliwiające sprawdzanie poprawności gramatycznej)
<u>Dysortografia</u>	<ul style="list-style-type: none"> • trudności z poprawną pisownią pod względem ortograficznym, fonetycznym, interpunkcyjnym itd. 	<ul style="list-style-type: none"> • dostosowanie wymagań dotyczy formy sprawdzania i oceniania wiedzy z tego zakresu • robić sprawdziany polegające na uzasadnianiu pisowni wyrazów, odwołując się do znajomości zasad ortograficznych, • oceniać odrębnie merytoryczną stronę pracy i odrębnie poprawność pisowni, nie wpisując tej drugiej oceny do dziennika • dysortografia nie uprawnia do zwolnienia ucznia z nauki ortografii i gramatyki • należy pozwolić uczniom na korzystanie ze słowników ortograficznych podczas pisania wypracowań, prac klasowych 	<ul style="list-style-type: none"> • dobór metod dostosowany do indywidualnych potrzeb ucznia (patrz dysleksja) 	<ul style="list-style-type: none"> • komputer z oprogramowaniem sprawdzającym poprawność pisowni

		<ul style="list-style-type: none"> nie krytykować i nie oceniać negatywnie wobec klasy za błędy ortograficzne, fonetyczne, interpunkcyjne itd. 		
<p><u>Uczeń z ADHD</u></p> <p>(zespołem nadpobudliwości psychoruchowej z deficytem uwagi, zespołem hiperkinetycznym)</p>	<p>Zespół ten objawia się trwałymi sposobami zachowania, układającymi się w charakterystyczną triadę objawów:</p> <p><u>1. problemy z utrzymaniem uwagi</u> – charakteryzuje się krótkim czasem skupienia uwagi na lekcji, trudnościami w koncentracji, nieumiejętnością wybrania tego, na czym w danym momencie należy się skupić oraz bardzo łatwym rozpraszaniem się pod wpływem bodźców zewnętrznych</p> <p><u>2. problemy z impulsywnością i kontrolą zachowań</u>, wykonywanie przez ucznia czynności bez przewidywania jakie mogą być ich następstwa; uczeń „najpierw działa, a potem myśli”</p> <p><u>3. nadmierna ruchliwość</u> ucznia nie połączona z wykonywaniem przez niego zadania</p> <ul style="list-style-type: none"> uczniowie z ADHD są w ciągłym biegu., poszukują wrażeń, są obdarzeni mnóstwem energii, aktywni, wiecznie w ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> <u>stworzenie uczniowi uporządkowanego środowiska</u>; uczeń powinien znać plan lekcji, ale także plan poszczególnych godzin lekcyjnych, by móc przewidzieć co za chwilę nastąpi zapewnienie metod wychowania i nauczania dopasowanych do możliwości i potrzeb ucznia, <u>stała współpraca między rodzicami i nauczycielami</u>, np. umawianie się z rodzicami na cotygodniowy telefoniczny kontakt lub wprowadzenie zeszytu, w którym zapisywane są ważne informacje nauczanie w mało licznych klasach <u>nie należy karać ucznia za objawy ADHD</u> –karanie ucznia za niezależne od niego objawy, spowoduje, że zacznie ono się bać szkoły, jako miejsca, w którym spotykają go niezrozumiałe i niesprawiedliwe przykrości <u>nie wzmacniać niewłaściwych zachowań</u> – zwykle uwaga nauczyciela koncentruje się na uczniach, które sprawiają problemy, w ten sposób wzmacniamy zachowania, których nie chcielibyśmy wzmacniać (praca z uczniem nadpobudliwym wymaga zauważenia tych rzadkich chwil, kiedy pracuje i zachęcania go do dalszego wysiłku, POCHWAŁA doda uczniowi sił do heroicznego wysiłku spokojnego siedzenia i 	<ul style="list-style-type: none"> stymulacja polisensoryczna (poznawanie poprzez patrzeć, słuchanie i dotykanie) metody poszukujące metody kierowania samodzielną pracą ucznia metody oparte na działaniu praktycznym pokaz (okazów naturalnych, modeli ilustracji) opis i pogadanka (związane z konkretem) drama ćwiczenia kierujące aktywnością ruchową ucznia i poprawiające jego zdolność skupienia uwagi i koncentracji elementy muzykoterapii 	<ul style="list-style-type: none"> nagrane teksty lektur na nośnikach elektronicznych (e-booki, audiobooki) program komputerowy do odczytywania tekstu edytory tekstu terminarze lub „przypominacze” komputerowe wizualne pomoce dydaktyczne - ilustracje, modele przestrzenne, szablony, plansze, tablice, fotografie, mapy itp. pomoce audiowizualne, np. projektory

	<ul style="list-style-type: none"> • przychodzi im do głowy mnóstwo pomysłów jednocześnie, mają problemy z doprowadzeniem spraw do końca, często odkładają powierzone im zadanie • miewają zmienne nastroje, w mgnieniu oka mogą przejść z radości do przygnębienia, bez żadnej widocznej przyczyny • łatwo ich rozdrażnić, a nawet rozwścieczyć, szczególnie wtedy, gdy im się przeszkadza, lub gdy zmieniają temat • mają spore luki w pamięci • uczeń z nadmiarem energii i nadruchliwością hałaśliwy i niegrzeczny, ma ogromny temperament • zawsze „zawala”, zapomina, gubi się, wpada w szal”, wdaje się w dyskusje z nauczycielem, popełnia „gafy”, trudno za nim nadążyć • w rozmowie przeskakuje z tematu na temat • zaburzenie może charakteryzować się też niedoborem energii; uczeń, najczęściej dziewczyna (dziewczeta mają częściej niż chłopcy tę formę ADHD), siada w klasie w ostatniej ławce, w czasie lekcji wyglądając przez okno oddaje się rozmyślaniom, jest rozmarzona, z głową w obłokach, zawsze” nieobecna” 	<p>skupiania się na zadaniach)</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>mówić tak, aby uczeń usłyszał</u> co do niego mówimy – osoba z ADHA w swoim życiu słyszy głównie czego mu nie wolno (dlatego bardzo ważne jest jasne określenie, co ma w danej chwili wykonać - lepiej wydać uczniowi polecenie „Otwórz zeszyt i zapisz temat”, niż „Przestań się kręcić i przeszkadzać”) • należy <u>dzielić długie, złożone zadania, polecenia na etapy</u>, ze względu na zaburzenia uwagi taki uczeń ma kłopoty ze zrozumieniem złożonych poleceń, gdyż części nie usłyszy, a o części zapomni • <u>początek każdej uporządkowanej działalności powinien być jasno i wyraźnie zaakcentowany</u> np. „Uwaga, zaczynamy pisać” (uczeń z ADHD bardzo łatwo przechodzi od sensownej, uporządkowanej działalności np. wykonywania zadań, do działalności nieuporządkowanej - dźwiękanie cyrklem w ławce, ale bardzo trudno przechodzi drogę odwrotną) • uczeń z zaburzeniami uwagi może pracować krótko. Musimy <u>pozwolić mu w jego naturalnym rytmie oderwać się od pracy</u> • pochodną zaburzeń uwagi jest zapomnianie, dlatego zawsze <u>sprawdzamy, czy zapisało co jest zadane</u>, co ma przynieść na jutro, zapisujemy termin klasówki • uczeń musi bardzo wyraźnie wiedzieć jakie zachowania są niedopuszczalne i jakie za to 	<ul style="list-style-type: none"> • elementy biblioterapii • relaksacja • elementy arteterapii • metody interakcyjne • elementy integracji sensorycznej • elementy socjoterapii 	
--	--	--	--	--

		<p>grożą konsekwencje. (ZASADY – KONSEKWENCJE)</p> <ul style="list-style-type: none"> • uczeń z ADHD <u>powinien zawsze siedzieć w pierwszej ławce</u>, jak najbliższej nauczyciela, albo sam, albo posadzony z najspokojniejszym uczniem w klasie • należy <u>uczyć porządkowania i organizowania</u> swojej wiedzy oraz tworzenia notatek (np. sporządzanie planów, schematów itp.) • <u>okiełznać nadrucliwość</u> – uczeń z ADHD musi się ruszać więcej niż jego rówieśnicy, nie można tego zlikwidować, warto zatem obejść (Możemy ustalić z dzieckiem, że może kręcić się w obrębie ławki, machać nogami ale kategorycznie zakazane jest wychodzenie z ławki. Ponieważ każda okazja do ruchu jest dobra, możemy prosić, aby uczeń rozdał kolegom z klasy pomoce szkolne, przyniósł mapę, kredę, stał tablicę itp. W ten sposób zmniejszymy niepożądaną nadrucliwość, a także pozwolimy poczuć się ważnym, potrzebnym i akceptowanym.) • jeśli jest to konieczne należy <u>zapewnić terapię rodziny, leczenie farmakologiczne, terapię indywidualną</u> ucznia ukierunkowaną na poprawę obrazu samego siebie (terapia odbywa się na terenie poradni psychologiczno-pedagogicznej) 		
--	--	--	--	--

UWAGA - uczeń z orzeczeniem PPP jest w stanie opanować konieczne i podstawowe wiadomości zawarte w programie nauczania ale wymaga to od niego znacznie więcej czasu i wkładu pracy, w porównaniu z pozostałymi uczniami w klasie. Przy ocenie osiągnięć ucznia z każdego typu niepełnosprawnością należy szczególnie doceniać własną aktywność i wkład pracy ucznia, a także jego stosunek do obowiązków szkolnych (systematyczność, obowiązkowość, dokładność).

OCENIANIE UCZNIÓW Z ORZECZENIEM PPP

• Zasady oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów reguluje rozporządzenie MEN z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. z 2007 r., Nr 83, poz. 562 z późn. zm.) Szczególnie ważne jest, aby ocena pełniła funkcję: motywacyjną, wspierającą oraz informacyjną.

Ocena w wymiarze motywacyjnym powinna być:

- pozytywna, czyli podkreślająca umiejętności dziecka oraz wszelki włożony w pracę wysiłek
- jawna i jasna, czyli w postaci komentarza ustnego lub pisemnego połączonego z pełnym wyjaśnieniem kryteriów oceny
- rozstrzygana zawsze na korzyść ucznia w sytuacji niejednoznacznej kryterialnie
- uwzględniająca możliwości i potrzeby ucznia, czyli odpowiadająca jego aspiracjom, służąca realizacji zasady podmiotowości ucznia

Ocena w wymiarze wspierającym powinna:

- uwzględniać postępy, a nie wyłącznie efekty
- być ukierunkowana na każdego ucznia osobno
- brać pod uwagę wyjątkowe i specyficzne cechy każdego ucznia włącznie z jego zainteresowaniami, ograniczeniami oraz właściwym jemu tempem pracy
- odwoływać się do podstawy programowej, a nie stosowanego przez nauczyciela programu nauczania

Ocena w wymiarze informacyjnym powinna:

- dostarczać uczniowi informacji na temat czynionych przez niego postępów w nauce
- wskazywać rodzicom ucznia jego osiągnięcia na poszczególnych etapach procesu edukacji
- stanowić dla innych nauczycieli punkt odniesienia co do rzeczywistych możliwości ucznia w danym zakresie programowym

Odwołując się do ogólnych zasad oceniania ucznia z niepełnosprawnością należy podkreślić, że zadaniem nauczyciela danego przedmiotu jest ocenienie osiągnięć ucznia w stosunku do stopnia realizacji zmodyfikowanego na jego potrzeby programu.

Oceny bieżące oraz klasyfikacyjne śródroczne i roczne ustala się w stopniach według skali :

OCENA	SKALA W %
celujący	100%–95%
bardzo dobry	94% – 85%
dobry	84% - 70%
dostateczny	69% – 50%
dopuszczający	49% - 30%
niedostateczny	29% - 0%